

Onderwerp Deelname Schone Lucht Akkoord	
Nummer	2019/1054629
Portefeuillehouder	Berkhout, R.A.H.
Programma/beleidsveld	4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling
Afdeling	OMB
Auteur	Plantaz, M.A.H.G.
Telefoonnummer	023-5113517
Email	mahgplantaz@haarlem.nl
Kernboodschap	Met dit besluit bekrachtigt het college de deelname van Haarlem aan het Schone Lucht Akkoord. In dit convenant tussen Rijk en decentrale overheden (naar verwachting 30-35 provincies en gemeentes) maken partijen afspraken voor de periode tot 2030 over aanvullende maatregelen om de luchtkwaliteit permanent te verbeteren. Doel is het behalen van gezondheidswinst voor iedereen in Nederland. Ambitie is in 2030 een gezondheidswinst van minstens 50% te behalen ten opzichte van 2016 wat betreft het effect van Nederlandse bronnen. Streven is in 2030 overall in Nederland te voldoen aan de gezondheidsadvieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) voor fijnstof en stikstofdioxide.
Behandelvoorstel voor commissie	Het college stuurt het besluit ter kennisname naar de commissie Beheer. De luchtkwaliteit is een vraagstuk van algemeen belang. Deelname aan het Schone Lucht Akkoord biedt een belangrijke basis voor het Haarlems luchtkwaliteitsbeleid voor de komende jaren, om in regionale en landelijke samenwerking gezondheidswinst voor alle inwoners te behalen.
Relevante eerdere besluiten	- Informatienota luchtkwaliteitsbeleid (2016/82132) in commissie 19 mei 2016 - Regionaal samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit Noordvleugel (2008/50279) in commissie 29 mei 2008
Besluit College d.d. 7 januari 2020	Het college van burgemeester en wethouders Besluit: De bestuursovereenkomst 'Schone Lucht Akkoord' te ondertekenen de secretaris, de burgemeester,

1. Inleiding

Haarlem zet zich al lange tijd in om de luchtkwaliteit te verbeteren; maatregelen en beleid zijn onder meer beschreven in het Beleidsplan Luchtkwaliteit Haarlem (2006), het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (2009) en de Informatienota Luchtkwaliteitsbeleid Haarlem 2016. Ook in het Duurzaamheidsprogramma 2015-2019 en de Structuurvisie Openbare Ruimte (2017) speelt de luchtkwaliteit een belangrijke rol.

Dit beleid is in hoofdzaak gericht op enerzijds *verminderen van autogebruik* door bevorderen van lopen, fietsen, gebruik OV, ketentransport en autodelen, en anderzijds op *verschonen van autogebruik* (en van bussen) door schonere brandstoffen (aardgas / groen gas, elektriciteit). Verder wordt de doorstroming zoveel mogelijk bevorderd (afstelling VRI'S) en wordt het eigen wagenpark verschoond (aardgas / elektrisch). Een omvangrijke, reeds afgeronde verkeerscirculatiemaatregel was de verlegging van een belangrijke verkeersroute vanuit woongebied naar bedrijventerrein (aanleg Schoterbrug en fly-over).

Daarnaast heeft Haarlem steeds het belang van regionale en landelijke samenwerking benadrukt. Dit werd onder meer gerealiseerd in de deelname aan het hiervoor genoemde Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL, met als regionaal deelprogramma het Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit Noordvleugel RSL).

Alle beleid tezamen (Europees, nationaal, regionaal en Haarlems beleid) heeft geleid tot een voldoen aan de wettelijke normen voor de luchtkwaliteit sedert 2012 in Haarlem. Ook landelijk is door het beleid vanuit of in lijn met het NSL veel vooruitgang geboekt; overschrijdingen komen vrijwel alleen nog voor in de vier grote steden en langs enkele industriële bedrijven, die vanuit het NSL nader worden aangepakt.

Het NSL en erop gebaseerd beleid wordt voortgezet tot de invoering van de Omgevingswet, en zal nog voor een verdere verbetering van de luchtkwaliteit zorgen.

Zowel vanuit de landelijke politiek als vanuit lagere overheden en stakeholders (o.a. Longfonds) is echter aangedrongen op een *versnellen* van deze verbetering, in het belang van de gezondheid. Reden is dat luchtverontreiniging ook bij waarden die binnen de normen liggen nog gezondheidsschade kan opleveren. Verder en blijvend verbeteren van de luchtkwaliteit vertaalt zich daardoor in minder gezondheidseffecten.

In een voorbereidingsperiode van anderhalf jaar zijn met het rijk als trekker diverse landelijke en regionale bijeenkomsten en werkgroepen georganiseerd met overheden en maatschappelijke stakeholders. Daarin zijn behoeften, wensen en mogelijkheden geïnventariseerd voor zo'n aanscherping van het beleid om in onderlinge samenwerking van overheden uit te voeren. Dit inclusief een aantal conceptmaatregelen per sector van bronnen en globale doorrekening van te behalen effecten.

Dit heeft geresulteerd in een concept voor een Schone Lucht Akkoord (SLA; zie bijlage a). Deze bestuursovereenkomst tussen rijksoverheid en decentrale overheden (provincies en gemeenten) legt een aantal afspraken voor de jaren tot 2030 vast om met gezamenlijke doelen en met deels algemene, deels op de deelnemer toegesneden maatregelen de luchtkwaliteit permanent te verbeteren en zo gezondheidswinst te boeken voor iedereen in Nederland. Verwacht wordt een aantal van 30-35 deelnemers, met mogelijkheid van verdere uitbreiding. De precieze maatregelen per individuele deelnemer worden later toegevoegd; wel worden een groot aantal maatregelen en pilots al op hoofdlijnen beschreven inclusief de acties en taken die het rijk daarin op zich al nemen. Het rijk heeft voor de periode 2020- 2023 €50 miljoen gereserveerd voor de uitvoering van het SLA.

Het college onderschrijft het belang van verdere verbetering van de luchtkwaliteit met focus op de gezondheid, en is overtuigd van het belang van een gezamenlijke aanpak. Haarlem heeft naast de eigen ambitie belang bij maatregelen van andere gemeenten, provincies en rijk omdat het overgrote deel van de verontreiniging buiten Haarlem ontstaat. En anderzijds biedt een bundeling van krachten, met gedeelde kennisontwikkeling, een sterke trekkende en faciliterende rol van rijk en provincies en een gezamenlijke monitoring en evaluatie van de voortgang, ook een stevige basis en kansen voor de uitvoering van eigen Haarlems beleid en maatregelen.

Zo is Haarlem al, vanuit de ambitie in het coalitieakkoord, bezig met het voorbereiden van besluitvorming voor de invoering van een milieuzone, en (vanaf 2025) een nul-emissiezone voor stedelijke distributie; belangrijke maatregelen die ook in het Schone Lucht Akkoord worden voorgesteld. Ook op andere onderwerpen presenteert het SLA maatregelen die goed kunnen aansluiten bij de ambities van Haarlem, zoals het verminderen van uitstoot uit bouw- en onderhoudswerktuigen, terugdringen van overlast van houtrook en het samen met inwoners uitvoeren van directe metingen van de luchtkwaliteit.

Daarom besluit het college de deelname van Haarlem aan het SLA te bevestigen door dit convenant op 13 januari te ondertekenen, vertegenwoordigd door de wethouder Duurzaamheid, Economie en Mobiliteit.

2. Besluitpunten college

Het college besluit

1. De bestuursovereenkomst 'Schone Lucht Akkoord' te ondertekenen.

3. Beoogd resultaat

Met de afspraken in de bestuursovereenkomst 'Schone Lucht Akkoord' voor de periode tot 2030 leggen het rijk en de deelnemende provincies en gemeenten, waaronder Haarlem, de basis voor aanvullende maatregelen om de luchtkwaliteit sneller en permanent te verbeteren, om gezondheidswinst te behalen voor iedereen in Nederland. Gezamenlijke ambitie is om in 2030 een

gezondheidswinst van minimaal 50% behaald te hebben ten opzichte van 2016, voor wat betreft het effect van Nederlandse bronnen.

4. Argumenten

Aanvullende maatregelen voor de luchtkwaliteit zijn nodig omwille van de gezondheid.

Luchtverontreiniging veroorzaakte in 2016 landelijk gemiddeld een vermindering van de levensverwachting met ongeveer 9 maanden, voor de helft door binnenlandse bronnen, en jaarlijks overlijden 11.000 mensen als gevolg van blootstelling aan luchtverontreiniging. Dit ondanks dat op de meeste plaatsen in Nederland al voldaan wordt aan de wettelijke normen.

Haarlem voldoet ook aan de wettelijke normen, maar bij deze waarden ondervinden met name gevoelige groepen als kinderen, ouderen en hart/longpatiënten vaak nog gezondheidseffecten. Bij het lopende (landelijke en ook Haarlemse) beleid, inclusief het NSL, wordt aan de WHO-advieswaarden voor fijnstof en stikstofdioxide mogelijk pas omstreeks 2040 voldaan.

Het Schone Lucht Akkoord richt zich op een verdere, structurele verbetering van de luchtkwaliteit en gezondheid.

Het SLA richt zich expliciet op gezondheidswinst. Gezamenlijk doel van de convenantpartijen in het SLA is om wat betreft het effect van Nederlandse bronnen in 2030 een gezondheidswinst van minimaal 50% te behalen ten opzichte van 2016. De vermindering van de levensverwachting als gevolg van deze bronnen moet dus minimaal gehalveerd worden, met 2-3 maanden. De andere helft van de gezondheidseffecten door luchtverontreiniging wordt veroorzaakt door buitenlandse bronnen; in het kader van het SLA zet vooral het Rijk daarom ook in op het bevorderen van internationaal beleid en maatregelen.

Op deze wijze wordt in het SLA toegewerkt naar een voldoen aan de gezondheidsadvieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) in 2030 voor fijnstof en stikstofdioxide. Dit levert minder ziekte en sterfte op en een betere kwaliteit van leven. Maatregelen in het kader van het SLA zijn daarnaast ook gericht op roet en ultrafijnstof, vooral uit het (weg)verkeer.

De gezamenlijke aanpak in het SLA is van belang voor een effectieve verbetering van de luchtkwaliteit (ook) in Haarlem.

Brede samenwerking en invoering van vergelijkbaar beleid op grote schaal zijn noodzakelijk om de achtergrondgehalten van luchtverontreiniging (gehalten verontreiniging die worden aangevoerd van buiten de stad) te verminderen. Daarnaast kunnen maatregelen effectiever -ook kosten effectiever- worden uitgevoerd door kennisuitwisseling, standaardisering, eventueel grootschaliger aanbestedingen, krachtige trekkersrol/facilitering van rijk en provincie (informatievoorziening, organisatie/afstemming, subsidies).

Uit proefberekeningen in het voortraject van het SLA is gebleken dat met de in het akkoord beschreven maatregelen de geformuleerde ambities haalbaar zijn indien dit beleid voldoende breed wordt doorgevoerd.

Het Schone Lucht Akkoord bestrijkt een breed scala van sectoren relevant voor de luchtkwaliteit.

Het akkoord bevat maatregelen en pilots binnen de volgende sectoren:

1. Mobiliteit
2. Mobiele werktuigen
3. Participatie
4. Industrie
5. Woningen-houtrook
6. Binnenvaart en havens
7. Landbouw

Het Schone lucht Akkoord benadert luchtkwaliteit integraal, in context met ander beleid.

Het Schone Lucht Akkoord is nauw verweven met andere beleidsdoelen en houdt daar ook rekening mee. Zo zorgen bijvoorbeeld het Klimaatakkoord, de stikstofaanpak, lokale verkeers- en vervoersplannen, de agenda fiets, regionale energie strategieën, verduurzaming van mobiliteit en de landbouw ook voor gezondheidswinst door schonere lucht. Het Schone Lucht Akkoord maakt de daarmee gepaard gaande gezondheidswinst zichtbaar en voegt waar nodig maatregelen toe. Het Schone Lucht Akkoord draagt bijvoorbeeld bij aan stikstofreductie en daarmee natuurdoelen. Anderzijds kan bronbeleid voor stikstofreductie vanuit natuurdoelen bijdragen aan gezondheidswinst (bijvoorbeeld verlaging maximumsnelheid). Daartoe worden de gezondheidsdoelen van het Schone Lucht Akkoord betrokken bij het bronbeleid voor stikstofreductie. Maatregelen en afspraken tussen overheden over enerzijds natuurdoelen en anderzijds gezondheidsdoelen worden daarbij zoveel mogelijk afgestemd.

De ondertekening van het SLA heeft geen directe financiële consequenties

Met de ondertekening van het SLA worden nog geen directe uitvoeringsmaatregelen van de deelnemers vastgelegd. Na de ondertekening worden de voorgestelde maatregelen en pilots eerst verder gezamenlijk door de partijen uitgewerkt en geprioriteerd in een uitvoeringsagenda. Deelnemers kunnen dan ook aangeven voor welke pilots zij belangstelling hebben. Vervolgens stelt elke deelnemer een uitvoeringsplan op, waarin wordt aangegeven welke maatregelen deze deelnemer gaat nemen en hoe daaraan invulling wordt gegeven. De uitvoeringsplannen worden vervolgens onderdeel van het SLA. Planning is dit in 2020 af te ronden.

Wel zeggen de deelnemers met de ondertekening van het SLA toe om bepaalde door het rijk of gezamenlijk ontwikkelde beleidsinstrumenten toe te passen / faciliteren. Voorbeelden zijn het via gemeentesites en andere mediakanalen doorgeven van 'stookalerts' bij ongunstige weersomstandigheden voor houtstook, of het toepassen van nieuw ontwikkelde of aangescherpte (uitstoot)eisen bij aanbestedingen of vergunningen.

Maar partijen kunnen desgewenst zelf deelnemen aan de ontwikkeling van zulke instrumenten en bovendien passen de in het SLA genoemde voorstellen in de lijn van de duurzaamheidsambities van Haarlem.

Bespreking van het nadere maatregelenpakket van Haarlem vindt in een volgende fase van besluitvorming plaats.

Zoals hiervoor aangegeven legt de ondertekening van het SLA nog geen direct maatregelenpakket voor Haarlem vast. De in het SLA genoemde voorstellen voor maatregelen en pilots zullen in de komende maanden eerst gezamenlijk door convenantpartijen en stakeholders worden uitgewerkt en geprioriteerd in een uitvoeringsagenda, en ook eventuele subsidiemogelijkheden zullen nader worden uitgewerkt.

Bovendien wordt in Haarlem op dit moment een onderzoek afgerond en een voorstel voorbereid betreffende de invoering van een milieuzone en (vanaf 2025) een nulemissiezone. De gegevens daaruit en uit de bespreking maken ook een betere afweging van het pakket Haarlemse maatregelen in het SLA mogelijk.

Het college wacht deze nadere uitwerking van maatregelen en een bespreking van de milieuzone af en zal daarna in het tweede kwartaal van 2020 een voorstel voor het maatregelenpakket en deelname aan pilots vastleggen in een vervolgnota, die besproken wordt met de commissie.

5. Risico's en kanttekeningen

Het Schone Lucht Akkoord geldt tot 2030 terwijl lange termijn ontwikkelingen onzeker zijn.

Het Schone Lucht Akkoord beslaat een lange periode waardoor afspraken en toezeggingen deels moeten worden gemaakt terwijl weinig zicht is op de context van de toekomst. Op dit moment legt het akkoord nog geen specifieke maatregelen per deelnemer vast behalve die van het rijk. Maar de afspraken leggen wel commitment vast waarop partijen elkaar onderling aan kunnen spreken. Dit is echter ook noodzakelijk om de gezamenlijke inspanning voldoende te borgen. Om toch voldoende flexibiliteit en eigen bevoegdheden van de deelnemers te waarborgen is het akkoord niet in rechte afdwingbaar. En partijen hebben de mogelijkheid per jaar de overeenkomst op te zeggen. Deze termijn is kort genoeg om maatregelen met onverwacht hoge kosten te kunnen (herover)wegen naar omstandigheden van het moment.

6. Uitvoering

- De ondertekening van het Schone lucht Akkoord zal plaatsvinden op 13 januari te Utrecht, door de wethouder Duurzaamheid, Economie en Mobiliteit, namens het college van bestuur van Haarlem, in het bijzijn van de minister van Milieu en Wonen.
- De volgende stap is dat door de partijen een uitvoeringsagenda wordt opgesteld, met een nadere uitwerking van de maatregelen en pilots en een prioritering (medio 2020).
- Op basis daarvan stelt het college een voorstel voor een maatregelenpakket op ter bespreking met de commissie Beheer.
- Vervolgens wordt een uitvoeringsplan voor het Haarlemse maatregelenpakket opgesteld (eind 2020).

7. Bijlage

a. Schone Lucht Akkoord- Gezondheidswinst voor iedereen in Nederland. Definitief concept 20191206.